

**Απολογισμός έργου
του ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ
2012-2016**

Η πενταετία 2012-2016

Κατά την πενταετία 2012-2016 η αύξηση των προσκτήσεων από δωρεές σε όλα τα τμήματα του ΕΛΙΑ υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Αντίστοιχη ήταν και η πρόοδος στην καταλογογράφηση που καθιστά το υλικό αξιοποιήσιμο από τους ερευνητές. Οι ερευνητές που επισκέπτονται για μελέτη τα αναγνωστήρια των αρχείων και της βιβλιοθήκης αυξάνονται διαρκώς και το επιστημονικό έργο που παράγεται από την έρευνά τους είναι ποιοτικά και ποσοτικά εντυπωσιακό. Η αύξηση των ερευνητών που αξιοποιούν τις ψηφιακές συλλογές οι οποίες διατίθενται από την ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ, καθώς και η εξυπηρέτηση εξ αποστάσεως αιτημάτων ήταν επίσης θεαματική. Παράλληλα εμπλουτίζονται διαρκώς οι διαθέσιμες ψηφιακές συλλογές και η ιστοσελίδα αναβαθμίζεται πλήρως.

Στην κατεύθυνση της γνωστοποίησης του πλούτου των συλλογών του ΕΛΙΑ στο ευρύ κοινό πραγματοποιούνται τακτικά θεματικές εκθέσεις στα βιβλιοπωλεία του ΜΙΕΤ και ξεκίνησε η έκδοση της σειράς ΑΦΕΛΙΑ με υλικό του Φωτογραφικού Αρχείου.

Οι συνεργασίες του ΕΛΙΑ με ομοειδείς φορείς συνεχίζονται και διευρύνονται.

Την τελευταία διετία αποτιμήθηκε από τις τεχνικές υπηρεσίες της Εθνικής Τραπέζης η κατάσταση του ιδιόκτητου κτηρίου της Αγίου Ανδρέου 5 και ξεκίνησαν οι αναγκαίες επισκευές.

Ακολουθεί αναλυτικός απολογισμός της πενταετίας 2012-2016 ως εξής:

- 1. Νέες προσκτήσεις και επιστημονική επεξεργασία των συλλογών**
- 2. Αξιοποίηση των συλλογών από το κοινό στην Ελλάδα και στο εξωτερικό**
- 3. Ψηφιακές συλλογές και ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ**
- 4. Συνεργασίες με την επιστημονική κοινότητα και διάδοση στο ευρύ κοινό: εκδόσεις, εκθέσεις**

1. Νέες προσκτήσεις και επιστημονική επεξεργασία των συλλογών

1.1 Τμήμα αρχείων

Κατά την ενσωμάτωση του ΕΛΙΑ στο ΜΙΕΤ το 2009 ο κατάλογος αρχείων αριθμούσε 995 αρχεία. Σήμερα έχει φτάσει στα **1.376**. Στο σύνολο αυτό συναριθμούνται και τα αρχεία παραστατικών τεχνών (βλ. 1.3) και τα αρχεία του ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης (1.8).

Στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας (2012-2016) εντάχθηκαν **235** νέα αρχεία και **74** προσθήκες σε υφιστάμενα αρχεία, κυρίως από δωρεές. Ανάμεσα τους ξεχωρίζουν τα αρχεία: Ορέστη Βιδάλη, οικογένειας Μερκάτη, Πέτρου Αμπατζόγλου, Παναγιώτη Μουλλά, Γιάννη Ιορδανίδη, Μηνά Δημάκη, οικογένειας Χαραμή, Εθνοσυνέλευσης 1843, Γιώργου Σταμπουλόπουλου, Βασιλείου Τατάκη, Μιχάλη Ράπτη (Πάμπλο), Στέφανου Λαζαρίδη, Αλέξη Σολομού, Έλλης Λαμπέτη, Μαρίας Χορς, Ανδρέα Καμπά, Νίκου Χατζίσκου-Τιτίκας Νικηφοράκη, Ιωάννη Λαμπρινίδη, Βύρωνα Λεοντάρη, Γεωργίου Κουμάντου, Χρήστου Χρηστοβασίλη, Νέλλης Ανδρικοπούλου, Ζωής Καρέλλη, Κάρολου Τσίζεκ, Αλέκας Γερόλυμπου, Αντιγόνης Βαλάκου, Θεάτρου του Νότου-Θεάτρου Αμόρε, Μάριου Πλωρίτη, Ανδρέα Καμπά (οινοποιητική ανώνυμος εταιρεία), Κώστα Στεργιόπουλου, Ζήσιμου Λορεντζάτου, Τζίνας Πολίτη, Δημήτρη Φατούρου.

Στα ίδια χρόνια ταξινομήθηκαν και περιγράφηκαν σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (ΔΠΙΑΠ) **93** αρχεία. Όλες οι αρχειακές περιγραφές, πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των ερευνητών προκειμένου να γνωρίσουν, κατανοήσουν και αξιοποιήσουν τις πρωτογενείς πηγές, αναρτώνται στο διαδίκτυο μαζί με την ενημερωμένη ετησίως εκδοχή του πλήρους καταλόγου αρχείων.

1.2 Τμήμα ελληνισμού Αιγύπτου

Στην πενταετία 2012-2016 πραγματοποιήθηκε η επεξεργασία και περιγραφή **245** υποφακέλων του αρχείου της ελληνικής κοινότητας Αλεξανδρείας, καθώς και η επεξεργασία της συλλογής αιγυπτιώτικων εντύπων και του φωτογραφικού αρχείου του τμήματος ελληνισμού Αιγύπτου.

1.3 Τμήμα παραστατικών τεχνών

Από το 2012 ως το 2016, προστέθηκαν **16** νέα αρχεία και η θεατρική, κινηματογραφική και μουσική βιβλιοθήκη Γιάννη και Γιώργου Ιορδανίδη, που αριθμεί περίπου **7.000** τίτλους. Ταξινομήθηκαν και ευρετηριάστηκαν **14** αρχεία. Ταξινομήθηκαν και καταγράφηκαν **4.293** τόμοι της βιβλιοθήκης Γιάννη και Γιώργου Ιορδανίδη, καθώς και **560** θεατρικά προγράμματα.

1.4 Φωτογραφικό αρχείο

Οι σημαντικότερες προσκτήσεις του Φ.Α. κατά την πενταετία 2012-2016 περιλαμβάνουν τα εξής αρχεία:

- Αρχείο Φαίδωνος Σαραφιανού: 18.000 αρνητικά και 1.500 slides. Αίγυπτος, Ελλάδα και Γαλλία, 1950-2000.
- Αρχείο Callman Ullmann: 9 χαρτόδετα λευκώματα και 600 αρνητικά –γυάλινα και πλαστικά. Εμπόριο και επεξεργασία καπνών (Ξάνθη, Καβάλα, δεκαετία 1920).

- Αρχείο του καθηγητή Γεωργίου Κουμάντου: σαράντα (40) λευκώματα με φωτογραφίες από την επιστημονική του δράση αλλά και τον ιδιωτικό του βίο.
- Αρχείο του φωτογράφου Κώστα Ηγουμενίδη. Πρόκειται για περίπου 45.000 αρνητικά 6x6 με θέματα κοινωνικού ρεπορτάζ.
- 32 φωτογραφικά λευκώματα των Ιωάννη και Αγγέλας Χαραμή.
- Αρχείο του συλλέκτη και φωτογράφου Κώστα Στεφάνου με έγγραφα και φωτογραφίες της Λιβαδειάς.

Πραγματοποιήθηκαν **2.500** εγγραφές φωτογραφιών στον κατάλογο του Φωτογραφικού Αρχείου.

1.5 Τμήμα εφήμερων τεκμηρίων

Ενσωματώθηκε η ενότητα των πολιτικών και εκλογικών τεκμηρίων από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000 (**50** αρχειακά κουτιά), η ενότητα των τεκμηρίων για τους κλάδους της οινοποιίας και ποτοποιίας (**70** αρχειακά κουτιά) καθώς και ποικίλα εφήμερα τεκμήρια (**8** αρχειακά κουτιά). Ταξινομήθηκαν **26** αρχειακά κουτιά πολιτικών και εκλογικών τεκμηρίων.

1.6 Βιβλιοθήκη

Κατά την ενσωμάτωση του ΕΛΙΑ στο ΜΙΕΤ το 2009 η βιβλιοθήκη του ΕΛΙΑ αριθμούσε **62.912** καταγεγραμμένους τίτλους βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών και ημερολογίων. Το 2012 η καταγραφή ανερχόταν σε **73.962** τίτλους, ενώ στο τέλος του 2016 έφτασε στους **108.714**. Η αύξηση αυτή περιλαμβάνει τις νέες προσκτήσεις και την καταχώριση ακατάγραφου υλικού που προϋπήρχε.

Ο αριθμός των τόμων (βιβλία και Τύπος) που δέχεται η βιβλιοθήκη από δωρεές ξεπερνά ετησίως τους **8.000**. Από αυτούς παραμένουν στη βιβλιοθήκη **2.500** τόμοι περίπου, καθώς γίνεται διαχωρισμός του υλικού που ενδιαφέρει την βιβλιοθήκη θεματικά και στη συνέχεια ελέγχεται αν οι τίτλοι υπάρχουν ήδη στη συλλογή. Οι τίτλοι που δεν παραμένουν στη βιβλιοθήκη και τα τυχόν διπλά αντίτυπα αποθηκεύονται και εν συνεχεία διοχετεύονται ως δωρεές σε δημόσιες ή δημοτικές βιβλιοθήκες της Αθήνας και της περιφέρειας.

Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των δωρεών που δέχεται η βιβλιοθήκη ετησίως.

Δωρεές στη βιβλιοθήκη

Έτος	2012	2013	2014	2015	2016
Αριθμός δωρεών	32	50	70	105	156

Το μέγεθος των δωρεών ποικίλει. Υπάρχουν δωρεές ενός τόμου και δωρεές ολόκληρων βιβλιοθηκών που ξεπερνούν τους 3.000 τόμους. Για παράδειγμα μεγάλες δωρεές είναι: Τ. Παπατσώνη, Ι. Αλεβιζάκη, Κ. Καραχάλιου, Τ. Καρβέλη, Χ. Κοντονικολή, Δ. Λουκάτου, Γ. Κιουσόπουλου, Α. Παγουλάτου, Γ. Δράκου, Α. Παπαθανασόπουλου, Α. Γαβαθά, Γ. και Ι. Ιορδανίδη, Χ. Κουλούρη, Α. Φραγκισκάτου, Μ. Δημάκη, Λ. Λιάβα, Δ. Πικραμένου, Μ. Πλωρίτη, Π. Γ. Σαμαρά.

Η τάση παραμένει αυξητική και το 2017. Η βιβλιοθήκη έχει ήδη δεχθεί 7 δωρεές μέσα στον Ιανουάριο του 2017, ενώ τον Φεβρουάριο έχει προγραμματιστεί η παραλαβή της δωρεάς του Αθανάσιου Τσερνόγλου που περιλαμβάνει 4.000 τόμους.

Το διάστημα 2012-2016 έχουν καταχωρηθεί **34.752** εγγραφές φτάνοντας έτσι συνολικά τις **108.714**. Κατά μέσο όρο προστίθενται **6.950** εγγραφές ετησίως.

Καταλογογράφηση της βιβλιοθήκης

Έτος	2012	2013	2014	2015	2016
Εγγραφές	6080	6500	6763	6780	8629

1.7 Τμήμα χαρτών

Αποκτήθηκαν οι ακόλουθοι χάρτες:

- «Ηπειρος» και «Ανάγλυφος μορφή Ηπείρου», υπό Αριστοτέλου Ζωΐδου, 1:300.000, εκδόσεις αδελφών Λύγουρα (εκτύπωση στο ίδιο φύλλο). Δωρεά.
- « Carte générale de la Grèce Moderne ». Lapie, 1828.
- « Carte de la Grèce et de l'Archipel ». Lapie, 1832.
- «Die Zentralen Balkanlander zwischen Adria und Pontus. Serbien, Bulgarien, Albanien Montenegro und Griechische Grenze», του Karl Peucker (κλίμακα 1:864.000, Wien: Artaria).
- Pelet. *Carte générale de la Morée et des Cyclades exposant les principaux faits de géographie ancienne et de géographie naturelle* (Depôt général de la guerre, 1833).
- *Carte générale de l'Europe avec 16,000 noms.* (1:5.000.000. Payot: Paris, 1924).
- Μπίρης, Γεώργιος. *Αθήναι*. (1:10.000, 1930).
- *Χάρτης Αττικής*. (1:100.000, Ελευθερουδάκης: Αθήνα, χ.χ.).

Καταγράφηκαν **110** νέα τεκμήρια.

1.8 ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης

Στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας (2012-2016) το ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης απέκτησε **32** νέα αρχεία και **8** προσθήκες σε υφιστάμενα αρχεία. Εκπονήθηκαν **23** δελτία αρχειακής περιγραφής σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο (ΔΙΠΑΠ).

Η βιβλιοθήκη του ΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη δέχθηκε στα τελευταία πέντε χρόνια ορισμένες πολύ σημαντικές δωρεές. Πρόκειται για τις βιβλιοθήκες του Ξενοφώντα Κοκόλη, της Ζωής Καρέλλη, του Κάρολου Τσίζεκ, του Αντώνη Κωτίδη και της Ελένης Αθανασιάδου. Ακόμη δωρεές του Ευάγγελου Χεκίμογλου, της Ευφροσύνης Ρούπα και του Άκη Δήμου. Δέχθηκε επίσης δωρεές από πλήθος ιδιωτών, ιδρυμάτων και εκδοτικών οίκων. Το ίδιο διάστημα καταλογογραφήθηκε στον ηλεκτρονικό κατάλογο της βιβλιοθήκης του ΕΛΙΑ σχεδόν το σύνολο των βιβλίων. Στις αρχές του 2012 είχαν καταλογογραφηθεί περίπου **2.000** βιβλία. Το Δεκέμβριο του 2016 ο αριθμός αυτός είχε ανέβει στα **13.869** βιβλία. Ταυτόχρονα μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια καταγράφηκε το σύνολο των περιοδικών της βιβλιοθήκης. Τον Σεπτέμβριο του 2013 ο αριθμός των τίτλων των περιοδικών ήταν **470**. Τον Φεβρουάριο του 2017 ο αριθμός αυτός είναι **889**.

2. Αξιοποίηση των συλλογών από το κοινό στην Ελλάδα και στο εξωτερικό

Τελικός αποδέκτης της συγκέντρωσης και επεξεργασίας του αρχειακού και έντυπου υλικού είναι οι επισκέπτες ερευνητές: η ακαδημαϊκή κοινότητα, τοπικοί και συλλογικοί φορείς, χρήστες με προσωπικό ή γενεαλογικό ενδιαφέρον, καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι, συγγραφείς και εκδότες, σκηνοθέτες και παραγωγοί του θεάτρου, του κινηματογράφου και της τηλεόρασης κ.ά. Η πρόσβαση στις συλλογές του ΕΛΙΑ είναι ελεύθερη και δωρεάν, στα αναγνωστήριά του στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη.

Ακολουθεί μια παρουσίαση της χρήσης των συλλογών του ΕΛΙΑ κατά την τελευταία πενταετία ανά τμήμα:

2.1 Τμήμα αρχείων

Την τελευταία πενταετία είχαμε συνολικά **1.869** διαφορετικά αιτήματα χρήσης αρχείων. **780** ερευνητές (**45** ξένοι και **735** Έλληνες) ερεύνησαν **562** διαφορετικά αρχεία. Από τις έρευνες που έγιναν μόνο την τελευταία πενταετία (2012-2016) στο τμήμα αρχείων του ΕΛΙΑ-MIET εκπονήθηκαν ή εκπονούνται:

- 130 μελέτες πανεπιστημιακών
- 170 διδακτορικές διατριβές
- 12 μεταδιδακτορικές μελέτες
- 113 μεταπτυχιακές εργασίες
- 24 φοιτητικές εργασίες
- 210 μελέτες (ανάμεσά τους αρκετές αφορούν την τοπική και στρατιωτική ιστορία)
- 23 άρθρα
- 24 ανακοινώσεις σε συνέδρια και ομιλίες
- 27 έρευνες για τη συγγραφή βιβλίων και 23 για εκδόσεις
- 20 βιογραφίες
- 10 γενεαλογικές έρευνες
- 14 εκθέσεις
- 8 μουσειολογικές μελέτες
- 14 ντοκιμαντέρ
- 5 θεατρικές παραστάσεις και 1 δραματοποιημένο αφιέρωμα
- 1 κινηματογραφική ταινία, 2 σενάρια κινηματογράφου
- 1 εικαστικό έργο
- 2 έρευνες για την τεκμηρίωση νομικών θεμάτων

Οι ξένοι ερευνητές προέρχονταν από τα εξής πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα: Οξφόρδη, King's College Λονδίνο, INALCO Παρίσι, παν/μιο Paul Valery, παν/μιο Παλέρμιο, παν/μιο Μάλαγα, Freie Universitat Βερολίνο, παν/μιο Fr. Schiller Jena, παν/μιο Τιράνων Αλβανίας, παν/μιο Βοσπόρου, παν/μιο Κων/πολης, Dokuz Eylul University Σμύρνη, παν/μιο Κοπεγχάγης, San Diego Καλλιφόρνια, Ohio State University, Indiana University, Georgetown University, Columbia University, Suffolk University, Stanford University, Deutsche Sporthochschule Köln Institut für Sportgeschichte, Institut for East and Southeast European Studies IOS Regensburg, Centre de Recherches sur les Arts et le Langage, Γαλλική Σχολή Αθηνών, Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, πανεπιστήμιο Κύπρου και από ελληνικά πανεπιστήμια.

Οι έλληνες ερευνητές προέρχονταν από όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια και από το πανεπιστήμιο Κύπρου, από αρκετά ΤΕΙ, από στρατιωτικές σχολές (Ευελπίδων, Ναυτικών Δοκίμων) καθώς και από τα εξής πανεπιστήμια του εξωτερικού: Παν/μιο Χάρβαρντ, University of Texas, Columbia University, παν/μιο Freiburg, Freie Universität Βερολίνου, Regensburg Universität, παν/μιο Johannes Gutenberg Mainz, Zentrum für Antisemitismusforschung Βερολίνου, παν/μιο Γλασκώβης, παν/μιο Οξφόρδης, Royal College of Art Λονδίνου, παν/μιο Cambridge, Central Saint Martin University of the arts London, Architectural Association School of Architecture London, Brunel University London, King's College London, LSE London School of Economics and political Science, Leeds University Αγγλία, παν/μιο Durham, παν/μιο Newcastle, παν/μιο Manchester, École des hautes études en sciences sociale EHESS, παν/μιο Montpellier, παν/μιο Paris 8, παν/μιο Paris 3, παν/μιο Μιλάνου, παν/μιο Ρώμης, παν/μιο Βιέννης, παν/μιο Βελιγραδίου.

Έλληνες ερευνητές έρχονται και από πολλά ερευνητικά κέντρα και τοπικούς ή συλλογικούς φορείς: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Κέντρο Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας, Αρχείο Κ. Καραμανλή, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Ίδρυμα Παλαμά, Εθνική Λυρική Σκηνή, Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, ΕΛΤΑ (Ελληνικά Ταχυδρομεία), ΠΙΟΠ, ΕΣΗΕΑ, Ίδρυμα Ιστορικών Μελετών ΙΔΙΣΜΕ, Εραλδική Γενεαλογική Εταιρεία της Ελλάδας, Ίδρυμα Μεσογειακών Σπουδών, Τηλεοπτικός σταθμός Βουλής, ΕΡΤ, Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας ΚΕΝΙ-Πάντειο, Υπουργείο Πολιτισμού, Ακαδημία Αθηνών ΚΕΙΝΕ, Ίδρυμα Τεχνολογίας Έρευνας ΙΤΕ, Μουσείο Θωρηκτού Αβέρωφ, Ινστιτούτο Φυσικοχημείας ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Ίδρυμα της Βουλής, Θέατρο Δώρας Στράτου, Πολιτιστικό Αναπτυξιακό Κέντρο Θράκης, Ίδρυμα Μαρίας Τσάκου, Αδελφότης Τηνίων εν Αθήναις, Αρχιεπισκοπή, Ένωση απανταχού Προυσιωτών, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Κοινωφελές Ίδρυμα Κοινωνικού και Πολιτιστικού Έργου ΚΙΚΠΕ, Ίδρυμα Ακτία Νικόπολις, Λέσχη αεροπορίας στρατού, Κοινότητα Γαβαλούς Αιτωλοακαρνανίας, δήμος Ελευσίνας, Κύκλος Πολιτισμού και Τέχνης ΚΥ.ΠΟ.ΤΕ., Ένωση Σπετσιωτών, Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, δήμος Ζωγράφου, Ελληνική Ένωση για τα δικαιώματα του Ανθρώπου, Όμιλος Μελέτης Ιστορίας και Κοινωνίας, Ίδρυμα Παλαμά, Άνθη της Πέτρας Κίνηση Πολιτών Αρκαδίας, Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών, δήμος Αθηναίων, Εβραϊκό μουσείο, Κέντρο Μικρασιατικού Πολιτισμού Νέας Ιωνίας ΚΕΜΠΟ.

Το τμήμα δέχτηκε επισκέψεις για την παρουσίαση του υλικού του σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές όπως του τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας (ΕΚΠΑ), του τμήματος Γαλλικής φιλολογίας (ΕΚΠΑ), του τμήματος φιλολογίας παν/μίου Πατρών, του πανεπιστημίου του Μονάχου, της Γαλλικής Σχολής, της Ακαδημίας Πλάτωνος, του σεμιναρίου επιμελητών του ΜΙΕΤ καθώς και επισκέψεις από διάφορους πολιτιστικούς φορείς. Στη διάρκεια του χειμερινού εξαμήνου του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους πραγματοποιήθηκε στο ΕΛΙΑ το μάθημα του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του Παντείου πανεπιστημίου «Ο 20ός αιώνας μέσα από τα αρχεία».

2.2 Τμήμα ελληνισμού Αιγύπτου

Εξυπηρετήθηκαν **114** ερευνητές.

Ξεναγήθηκαν φοιτητές του Ιστορικού-Αρχαιολογικού του ΕΚΠΑ (3ο και 4ο έτος) και τμήμα της Ε΄ τάξης της Ελληνογερμανικής Σχολής στο πλαίσιο εργαστηρίου σχετικά με την Ελληνική Κοινότητα Αλεξανδρείας.

2.3 Τμήμα παραστατικών τεχνών

Εξυπηρετήθηκαν, στο ΕΛΙΑ και μέσω του διαδικτύου, **590** αιτήματα ερευνητών και παραχωρήθηκαν αντίγραφα τεκμηρίων για ποικίλες χρήσεις (διδασκαλικά διατριβές, φοιτητικές εργασίες, πανεπιστημιακές ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις, εκδόσεις, εκθέσεις, ντοκιμαντέρ κ.ά.).

Από το 2009, η υπεύθυνη του τμήματος παρουσιάζει κάθε χρόνο τα αρχεία και τις συλλογές του σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο πλαίσιο του μαθήματος μεθοδολογίας της έρευνας.

2.4 Φωτογραφικό αρχείο

Εξυπηρετήθηκαν **526** ερευνητές (επίσκεψη, τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά). Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας στο Φ.Α. γίνεται εξ αποστάσεως στις ψηφιακές συλλογές του που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ (βλ. ενότητα 3).

Ξεναγήθηκαν μαθητές και φοιτητές (προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί) του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου, καθώς και μέλη της διεθνούς ομάδας φωτογράφων και επιμελητών φωτογραφίας Oracle (στο πλαίσιο της ετήσιας συνάντησης του Oracle που έλαβε χώρα στην Αθήνα το 2013). Παραχωρήθηκε δωρεάν ψηφιακό υλικό στον Εμπορικό Σύλλογο Αθηνών για τη δράση «Η Πατησίων μας» (διακόσμηση των βιτρινών των άδειων καταστημάτων της οδού Πατησίων).

Στο πλαίσιο της συμβολής του Φ.Α. στη διάσωση και διαχείριση φωτογραφικών αρχείων άλλων φορέων και ιδιωτών παρασχέθηκαν πληροφορίες και συμβουλές ψηφιοποίησης στα ΓΑΚ Μεσσηνίας και συντάχθηκε ένας συνοπτικός οδηγός διαχείρισης οικογενειακών αρχείων για να δίνεται σε ιδιώτες που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με τη φροντίδα των οικογενειακών τους αρχείων.

2.5 Τμήμα εφήμερων τεκμηρίων

Εξυπηρετήθηκαν **226** ερευνητές επιτόπου και **377** εξ αποστάσεως (τηλεφωνικά αιτήματα, φωτογραφίες και αποστολή ψηφιακών αντιγράφων).

2.6 Βιβλιοθήκη

Οι ερευνητές εγγράφονται μέλη της βιβλιοθήκης καταχωρώντας απλώς τα στοιχεία τους, χωρίς οικονομική επιβάρυνση.

Ερευνητές και μέλη βιβλιοθήκης

	2012	2013	2014	2015	2016
Μέλη	1.292	1.491	1.711	1.883	1.993
Νέα μέλη	199	220	172	110	78
Ερευνητές	954	1.103	1.250	976	998
Αιτήματα	1.720	2.000	2.600	1.850	1.968
Ηλ./ Τηλ. αιτήματα	511	556	585	778	1.001
Αναπαραγωγή υλικού	296	274	300	274	232

Το 2015 και 2016, εξαιτίας της απομάκρυνσης σημαντικού μέρους της συλλογής βιβλίων και Τύπου λόγω των εργασιών αποκατάστασης που πραγματοποιήθηκαν στο κτήριο του ΕΛΙΑ, το αναγνωστήριο της βιβλιοθήκης ανέστειλε για μεγάλα διαστήματα τη λειτουργία του. Ήταν αναμενόμενο να παρατηρηθεί μείωση της ετήσιας επισκεψιμότητας και αντίστοιχη αύξηση των ηλεκτρονικών και τηλεφωνικών αιτημάτων.

2.7 Τμήμα χαρτών

Εξυπηρετήθηκαν **103** ερευνητές (επίσκεψη, τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά).

2.8 ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης

Εξυπηρετήθηκαν **121** ερευνητές στα αρχεία και **97** ερευνητές στη βιβλιοθήκη του ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης.

3. Ψηφιακές συλλογές και ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ

Αυτήν την περίοδο, η ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ (<http://www.elia.org.gr/>) αναβαθμίζεται δομικά, τεχνικά και αισθητικά, με σκοπό την προβολή των δραστηριοτήτων και των συλλογών του με τρόπο σύγχρονο, καθώς και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη πρόσβαση στις πλούσιες ψηφιακές συλλογές του, τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό. Η αναβάθμιση θα ολοκληρωθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2017.

Σκοπός του εκσυγχρονισμού της ιστοσελίδας του ΕΛΙΑ είναι να βελτιώσει τη λειτουργία της σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να:

- παρέχει πρόσβαση στους καταλόγους των συλλογών του τμήματος αρχείων και της Βιβλιοθήκης,
- παρέχει ελεύθερη και ταχεία πρόσβαση στις ψηφιακές συλλογές,
- παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στα ποικίλα ερευνητικά και εκπαιδευτικά ψηφιακά εργαλεία του ΕΛΙΑ,
- παρέχει βασικές πληροφορίες στους ερευνητές (ωράριο και κανονισμός λειτουργίας αναγνωστηρίου),
- ενημερώνει για την πορεία της ταξινόμησης και του εμπλουτισμού των συλλογών,
- ενημερώνει για όλες τις δραστηριότητες του ΕΛΙΑ.

[Η σελίδα του ΕΛΙΑ στο facebook](#), με τακτικές αναρτήσεις τεκμηρίων από τις συλλογές του, αφενός κάνει γνωστό το ΕΛΙΑ και τις δραστηριότητές του σε ευρύτερο —νεανικό, κατά κύριο λόγο— κοινό αφετέρου αυξάνει την επισκεψιμότητα της ιστοσελίδας.

Τα blog [του Φωτογραφικού Αρχείου](#) και [του ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης](#) συμβάλλουν στην ανάδειξη του έργου του και επίσης στην ενημέρωση και εξοικείωση του κοινού με τις συλλογές και τις δραστηριότητές του.

Η επισκεψιμότητα της ιστοσελίδας του ΕΛΙΑ έχει αυξηθεί πολύ κατά την τελευταία τριετία, χάρις στον εμπλουτισμό των ψηφιακών συλλογών, στην ανάρτησή τους στη Europeana και στα Open Archives και στη διάδοση μέσω του facebook και των blog.

Στατιστικά στοιχεία επισκεψιμότητας της ιστοσελίδας

	2014	2015	2016
Hits	5.627.374	6.388.673	5.915.985
Average Hits per Day	15.375	17.455	16.119
Page views	1.919.534	2.367.633	2.313.601
Average Page Views per Day	5.244	6.468	6.304
Total Visitors	139.440	195.861	232.554
Average Visitors per Day	380	535	633
Average Page Views per Visitor	13,7	12	9,9

Οι ψηφιακές συλλογές

Η δημιουργία των ψηφιακών συλλογών του ΕΛΙΑ είναι μια διαρκής διαδικασία: το ψηφιακό απόθεμα εμπλουτίζεται αδιάκοπα με στόχο αφενός την προστασία του φυσικού σώματος των τεκμηρίων από τη φθορά της χρήσης, αφετέρου την προβολή και διάδοση ιστορικών πηγών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με την ελεύθερη διάθεση των ψηφιακών συλλογών στο

Διαδίκτυο η οποία, αίροντας το εμπόδιο της φυσικής απόστασης, εξασφαλίζει την πρόσβαση του κοινού και των μελετητών σε σπάνιο πολιτιστικό περιεχόμενο. Η δημοσίευση της τεκμηρίωσης των ψηφιακών αντιγράφων και στα αγγλικά δημιουργεί τις προϋποθέσεις για συνεργασίες με φορείς εκτός Ελλάδας και συμβάλλει σημαντικά στην εξωστρέφεια του ΕΛΙΑ και στη διάδοση των συλλογών του στη διεθνή ερευνητική κοινότητα.

- Η ψηφιοποίηση τεκμηρίων των συλλογών του ΕΛΙΑ ξεκίνησε το 2006 με χρηματοδότηση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Κοινωνία της Πληροφορίας» (Κ.τ.Π.) Περισσότερα από **100.000 τεκμήρια**, σημαντικό μέρος των συλλογών του ΕΛΙΑ, έχουν ψηφιοποιηθεί και τεκμηριωθεί επιστημονικά στο πλαίσιο του προγράμματος και είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ. Δημοσιεύονται επίσης από το 2014 στην Europeana (την ψηφιακή πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πολιτιστική κληρονομιά), καθώς και στο Open Archives του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Τα τεκμήρια αυτά επιλέχθηκαν από το σύνολο των συλλογών του ΕΛΙΑ με γνώμονα την ιστορική τους σημασία, τη σπανιότητα και το ενδιαφέρον τους για τους ερευνητές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ψηφιοποίηση Κ.τ.Π.

Είδος	Ποσότητα
Φωτογραφίες	32.000
Γυάλινες πλάκες	4.000
Φιλμ	12.000
Αρνητικά	20.000
Cartes Postales	10.000
Χάρτες	360
Εφημέρα	3.000
Εφημερίδες (πρωτοσέλιδα)	11.200
Περιοδικά (εξώφυλλα ή σελ. τίτλου)	
Ημερολόγια (εξώφυλλα ή σελ. τίτλου)	
Θεατρικά προγράμματα (εξώφυλλα)	12.300
Θεατρικά προγράμματα (αποδελτίωση διαφημίσεων)	
Αφίσες Κινηματογράφου	
Παρτιτούρες Μουσικής	
Σύνολο	104.860

- Στην αναβαθμισμένη σελίδα του ΕΛΙΑ θα αναρτηθούν **πλήρως ψηφιοποιημένα 120 περιοδικά και ημερολόγια** του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα (περισσότερες από **300.000 σελίδες** συνολικά). Πρόκειται για σημαντικά έντυπα, αρκετά από τα οποία είναι ιδιαίτερα σπάνια. Η πρόσβαση σε αυτά θα είναι ελεύθερη μέσα από την ιστοσελίδα του ΕΛΙΑ.
- Επιπλέον, στους υπολογιστές του αναγνωστηρίου της βιβλιοθήκης του ΕΛΙΑ, οι ερευνητές έχουν πρόσβαση και σε άλλες ψηφιοποιημένες συλλογές:
 - Βιβλία 19^{ου} αιώνα: **12.500** τίτλοι.
 - Βιβλία 20^{ου} αιώνα: **2.300** τίτλοι.
 - Εφημερίδες και περιοδικά: **2.500** τίτλοι.
 - Αρχείο τεκμηρίων Ολυμπιακών Αγώνων: **700** τεκμήρια που καλύπτουν την περίοδο 1896-2004.

Ψηφιακές εκδόσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα

«Ιστορία της ελληνικής γλώσσας» (ελληνικά, αγγλικά)

Η ψηφιακή αυτή έκδοση στηρίζεται στο ομότιτλο βιβλίο που εκδόθηκε από το ΕΛΙΑ το 1999. Περιλαμβάνει στοιχεία για την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας: Αρχαιότητα, Ελληνιστική Κοινή, Βυζάντιο, Μετά την Άλωση και Νεότερη εποχή. Για κάθε μία από αυτές τις περιόδους προηγείται ένα εισαγωγικό κείμενο και έπονται κεφάλαια όπου παρουσιάζονται, ενδεικτικά, ζητήματα της κάθε περιόδου. Περιλαμβάνονται επίσης σύνδεσμοι σε ιστοσελίδες φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού που έχουν ως αντικείμενο την ελληνική γλώσσα καθώς και ένα χρονολόγιο της ελληνικής ιστορίας που σκοπό έχει να εντάξει την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στον ιστορικό περίγυρο.

Άλκης Ξανθάκης-ΕΛΙΑ: «Φωτογράφοι — Έλληνες και ξένοι— που έδρασαν στην Ελλάδα κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα (1839-1960)» (ελληνικά, αγγλικά, ισπανικά)

Το περιεχόμενο της ψηφιακής έκδοσης ξεκινά με τον ελβετοκαναδό Joly de Lotbiniere, που τράβηξε τις πρώτες δαγγεροτυπίες στην Αθήνα, στην Ακρόπολη, τον Οκτώβριο του 1839 και ακολουθεί η παρουσίαση περισσότερων από **3.500** φωτογράφων, επαγγελματιών αλλά και ερασιτεχνών φτάνοντας μέχρι τη δεκαετία του 1960. Τη σύντομη βιογράφηση των φωτογράφων ακολουθεί, όπου αυτό είναι δυνατόν, η αποτύπωση της πορείας τους μέσα από επιλεγμένες φωτογραφίες-δείγματα, χαρακτηριστικές του έργου τους.

Εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο»-ΕΛΙΑ: «Θεσσαλονίκη, πόλη των Βαλκανίων, τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα (1900-1930)» (ελληνικά, αγγλικά, ισπανικά)

Η ψηφιακή έκδοση αποτυπώνει την εξέλιξη της πόλης την περίοδο 1900-1930 αναδεικνύοντας το αρχαιακό εικονογραφικό υλικό του ΕΛΙΑ. Η Θεσσαλονίκη είναι από τις ελάχιστες ευρωπαϊκές πόλεις με τόση μακραίωνη και αδιάλειπτη ιστορική διαδρομή. Ιδιαίτερα το διάστημα 1900-1930 συμπυκνώνει ραγδαίες αλλαγές που θα βιώσει η πόλη σε όλα τα επίπεδα: πολιτικό, οικονομικό, διοικητικό, φυλετικό, πολεοδομικό, πολιτισμικό.

Εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο»-ΕΛΙΑ Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: **«Ιστορία των Αθηνών 1834-1940. Εκατό χρόνια από τη ζωή της πόλης και των κατοίκων της»** (ελληνικά, αγγλικά, ισπανικά)

Εύληπτα, θελκτικά και συνοπτικά κείμενα σκιαγραφούν τη ζωή της πόλης από το 1834 που γίνεται πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους έως τις παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Το πρόγραμμα θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του την καθημερινότητα και επιδιώκει να προτείνει έναν εναλλακτικό τρόπο αφήγησης των ιστορικών γεγονότων, αναδεικνύοντας το «μεγάλο» μέσα από το «μικρό».

4. Συνεργασίες με την επιστημονική κοινότητα και διάδοση στο ευρύ κοινό: εκδόσεις, εκθέσεις

4.1 Τμήμα αρχείων

Από το υλικό του τμήματος αρχείων προήλθαν 2 εκδόσεις «αντί ευχών» του MIET:

- «27 Ιουνίου 1906, 2 μ.μ.» Δύο γράμματα για ένα καβαφικό ποίημα από την αλληλογραφία Τσίρκα-Σαββίδη, εισαγωγή Γιάννης Παπαθεοδώρου (2015).
- Ζ. Λορεντζάτος, *Ιογενής πνευμονία* (2016).

Οργανώθηκαν 4 εκθέσεις που παρουσιάστηκαν στο βιβλιοπωλείο του MIET στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη:

- «Ελληνικοί Σύλλογοι εκτός Συνόρων (1860-1920)».
- «Διαβατήρια, άδειες και πάσα από τις συλλογές του ΕΛΙΑ».
- «Οι εκδόσεις Κασταλία στην Ελλάδα του 1930».
- «Νέες προσκτήσεις ΕΛΙΑ-MIET, 2014-2015».

Επίσης, το τμήμα αρχείων παρουσίασε έκθεση για τον ποιητή Τέλλο Άγρα σε συνεργασία με την Εθνική Βιβλιοθήκη και συνέβαλε με υλικό στη δημιουργία του Μουσείου Άγγελου Σικελιανού στη Λευκάδα, στις εκθέσεις του Ιδρύματος της Βουλής για την Δικτατορία, για την Μεταπολίτευση, για τον Ανδρέα Παπανδρέου, στην έκθεση του Μουσείου Μπενάκη για τις εικονογραφήσεις βιβλίων από τον Φώτη Κόντογλου, στην έκθεση της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής «Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες και η ελληνική συμμετοχή σε αυτούς», στην έκθεση Μηχανικών του Ιδρύματος Μεσογειακών Σπουδών/Ινστιτούτου Τεχνολογίας Έρευνας «Ημείς, οι του μέτρου και του διαβήτου χειρισταί - Όψεις της Δραστηριότητας των Ελλήνων Μηχανικών (1880-1940)», στην έκθεση του δήμου Αθηναίων «GR80s: Η Ελλάδα του 80» στην Τεχνόπολη.

Το τμήμα αρχείων συμμετείχε με μεγάλη συμβολή τίτλων και αρχειακών περιγραφών στο πρόγραμμα του ΕΚΚΕ για τη χαρτογράφηση των γυναικείων αρχείων, συμμετέχει στο πρόγραμμα στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα READ (Recognition and enrichment of archival documents) για την αναγνώριση/ανάγνωση ψηφιοποιημένων χειρογράφων και στο πρόγραμμα «Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: Ψηφιακό αρχείο» του ΚΕΑΕ (Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Act4Greece την οποία στηρίζει η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος).

Από το πλήθος των εκδόσεων (βλ. προηγούμενη παράγραφο) που άντλησαν υλικό από την έρευνα στο τμήμα αρχείων, οι παρακάτω βασίζονται κυρίως ή αποκλειστικά στα αρχεία του ΕΛΙΑ:

- Χρήστος Δανιήλ, «Ο μαθητευόμενος εφοπλιστής και παλαιάμαχος *intellectuel* και πολλά υποσχόμενος ποιητής, ανθυπολοχαγός εν εφεδρεία, πολεμιστής Κρήτης και πάντα δικός σου φίλος, Ανδρέας Καμπάς (1919 -1965)» (Άγρα, 2016 – Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών).
- Γιάννης Μπεράτης, *Ο μαύρος φάκελος*, επιμέλεια Έρη Σταυροπούλου (Ερμής, 2015).
- Ρώμος Φιλύρας, *Ποιήματα. Άπαντα τα ευρεθέντα*, επιμέλεια Χ.Λ. Καράογλου-Α. Ξυνογαλά (University Studio Press, 2013).

- Βαγγέλης Τζούκας, *Ημερολόγια του στρατηγού Ναπολέοντα Ζέρβα 1942-1945* (Ωκεανίδα, 2014).
- Διδακτορική διατριβή: Γεώργιος-Χρήστος Σάμιος, *Πόλεμος, έθνος, τάξη και σοσιαλισμός στα τετράδια της Ακροναυπλίας*, Πάντειο Πανεπιστήμιο 2014.

4.2 Τμήμα ελληνισμού Αιγύπτου

Το τμήμα δάνεισε εκατό (100) τίτλων αιγυπτιώτικων περιοδικών και εφημερίδων στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών για την έκθεση με θέμα την εκδοτική δραστηριότητα των Ελλήνων στην Αίγυπτο την εποχή του Καβάφη, η οποία παρουσιάστηκε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών (2013).

4.3 Τμήμα παραστατικών τεχνών

Στις συλλογές του τμήματος βασίστηκε η έκδοση του ΜΙΕΤ: *Εθνικό Θέατρο. Τα πρώτα χρόνια* (2013) την οποία επιμελήθηκε η υπεύθυνη του τμήματος.

Ενδεικτικές δημοσιεύσεις τεκμηρίων από τα αρχεία και τις συλλογές του τμήματος παραστατικών τεχνών 2012-2016:

- Έκθεση της Βουλής των Ελλήνων «Χαρίλαος Τρικούπης. Ιστορικά κειμήλια της οικογένειας Τρικούπη» (2012).
- Sofia Kontossi, «The Greek National Opera during the Axis Occupation and the beginnings of the Greek Civil War through the activity of the conductor Leonidas Zoras», στο: Γιώργος Σακαλλιέρος (επιμ.), *Proceedings of the International Musicological Conference «Crossroads. Greece as an intercultural pole of musical thought and creativity»*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 2013, σ. 71-88.
- Irmgard Lerch-Kalavritinos, «Frank Choisy (1872-1966). A Swiss-Belgian composer in Greece», στο: Γιώργος Σακαλλιέρος (επιμ.), *Proceedings of the International Musicological Conference «Crossroads. Greece as an intercultural pole of musical thought and creativity»*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 2013, σ. 481-501.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, «Το θέατρο ως φορέας πολιτικής αγωγής στην αρχαιότητα και σήμερα» (εκπαιδευτική έκθεση, 2013).
- Κατερίνα Μπρεντάνου, Νίκος Αξαρχής, *Η ιστορία του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά από τον 19ο στον 21ο αιώνα* (εκδόσεις Νέος Κύκλος, 2013).
- Κωνσταντζα Γεωργακάκη, *1894-2014. Η εφήμερη γοητεία της επιθεώρησης* (Αθήνα, εκδόσεις Polaris, 2013).
- Τάσος Ψαρράς, «Εποχές και συγγραφείς. Άλκη Ζέη» (τηλεοπτικό ντοκιμαντέρ για λογαριασμό της ΕΡΤ, 2013).
- Ελένη Παπάζογλου, *Το πρόσωπο του πένθους. Η Ηλέκτρα του Σοφοκλή ανάμεσα στο κείμενο και την παράσταση* (Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, 2014).
- Γενικά Αρχεία του Κράτους, έκθεση «Στοργή στο λαό. Η λογοκρισία στον πολιτισμό και το δημόσιο λόγο επί Επταετίας» (2014).
- Βουλή των Ελλήνων, Ίδρυμα για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, έκθεση «*Η δημοκρατία δικαίω ουδέποτε κατελύθη. Η αποκατάσταση της δημοκρατίας. 40 χρόνια*» (2014).

- Εθνική Λυρική Σκηνή, *Το χαμόγελο της Τζοκόντας* (πρόγραμμα παραγωγής μπαλέτου, 2015).
- Κωνσταντζίνα Γεωργακάκη, *Βίος και πολιτεία μιας γηραιάς κυρίας στην Επταετία. Επιθεώρηση και δικτατορία* (Αθήνα, εκδόσεις Ζήτη, 2015).
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, πρόγραμμα συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (e-learning) για το αρχαίο δράμα (2016).
- «Maria Callas in her own words», ντοκιμαντέρ του γάλλου σκηνοθέτη Tom Volf, συμπαραγωγή Step-by-Step, Volf Production, Universal Music France (2016).

4.4 Φωτογραφικό αρχείο

Εκθέσεις – εκδόσεις – δημοσιεύσεις

- Δημήτρης Παπαδήμος, *ταξιδιώτης φωτογράφος*, MIET 2012. Φωτογραφικό λεύκωμα και έκθεση (στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τις Σπέτσες) από το αρχείο του φωτογράφου Δημήτρη Παπαδήμου).
- *Η Αίγυπτος του Δημήτρη Παπαδήμου*, έκθεση φωτογραφιών στο Αιγυπτιακό Μορφωτικό Κέντρο Αθηνών (2014).
- *Η Δύση της Ανατολής: Θεσσαλονίκη 1870-1912. Τα χρόνια του μετασχηματισμού*, MIET 2012. Λεύκωμα με επιστολικά δελτάρια.
- Δημοσίευση της Βασιλικής Χατζηγεωργίου σε ψηφιακή έκδοση του Musée Guimet (Παρίσι) με θέμα την ελληνική φωτογραφία του 19^{ου} αιώνα και φωτογραφίες από το Φωτογραφικό Αρχείο (La photographie grecque entre 1860-1900). Η ηλεκτρονική έκδοση στο ακόλουθο link: <http://www.guimet-photo-grece.fr/> (2013).
- Παρουσίαση του φωτογραφικού αρχείου του Callman Ullman στο διεθνές επιστημονικό συνέδριο «Οι Δρόμοι του Καπνού: Μεταφορά τεχνολογίας από τη Βιέννη στην Καβάλα στις αρχές του 20ού αιώνα» (Καβάλα, 2013) από τη Χριστίνα Βάρδα.
- Σειρά εκδόσεων με τον γενικό τίτλο «ΑΦΕΛΙΑ», με υλικό του Φ.Α., σχεδιασμό του διευθυντή του Ιδρύματος και επιμέλεια των υπευθύνων του τμήματος. Την περίοδο 2016-2017 κυκλοφόρησαν τρεις τίτλοι: *Νύφες*, *Το εργαστήριο του καλλιτέχνη*, *Η ανάγνωση*.

Παραχώρηση υλικού σε φορείς

- Διεθνές επιστημονικό συνέδριο «Οι Δρόμοι του Καπνού: Μεταφορά τεχνολογίας από τη Βιέννη στην Καβάλα στις αρχές του 20ού αιώνα» (Καβάλα, 2013). Συνδιοργάνωση του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου σε συνεργασία με την Αυστριακή Πρεσβεία στην Ελλάδα και την εταιρεία Advantage Austria (Αυστριακό Εμπορικό Επιμελητήριο).
- Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) για τα Μουσεία Φυσικού Περιβάλλοντος (Στυμφαλία) και Μαστίχας (Χίος).
- «Καπνός: 101 σημειώσεις για τα ανατολικά καπνά», έκθεση που παρουσιάστηκε στην Καβάλα, την Ξάνθη, το Μουσείο Μπενάκη, και την Αυστρία.
- Θ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων για τις ανάγκες της επανέκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θηβών
- Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για δημιουργία Κόμβου.
- Ψηφιακό Μουσείο δήμου Νέας Σμύρνης.
- Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών / ΙΤΕ για έκθεση με θέμα την ιστορία των ελληνικών μηχανικών (1880-1940). Η έκθεση παρουσιάστηκε στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στο

ΙΜΣ/ΙΤΕ και εντάσσεται στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ «*Ελληνική Ιστορία της Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΣΤΟ.ΚΑΙΝΟ)*».

- Πανεπιστήμιο Πατρών για το πρόγραμμα ΕΣΠΑ «*Αναγνώριση, Τεκμηρίωση, Καταγραφή και Προτάσεις για την Ανάδειξη και Προστασία του Ιστορικού Οικισμού Ναυπάκτου*».
- Ίδρυμα Τοσίτσα (Μέτσοβο) για ψηφιακή εφαρμογή και την ιστοσελίδα του μουσείου.
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών (για επεξηγηματικές πινακίδες των κήπων του Μουσείου).
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (περιοδική έκθεση).
- Πρεσβεία της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου (εμπλουτισμός αρχείου).
- Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος «Σωτηρία» για το υπό κατασκευή μουσείο Αντιφυματικού Αγώνα.
- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (περιοδική έκθεση).
- Τράπεζα της Ελλάδος (για τον οδηγό της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου της Τραπέζης Ελλάδος).
- Δήμος Λήμνου (εποπτικό υλικό για το Κέντρο Ενημέρωσης Ιστορίας και Ναυτικής Παράδοσης Μούδρου).
- BBC (ντοκυμαντέρ για τους ευρωπαϊκούς σιδηρόδρομους).
- Πολιτιστικός και Καλλωπιστικός Σύλλογος συνοικίας Αγίου Αρτεμίου.
- Σύλλογος Επιχειρηματιών και φίλων της Πανδρόσου (διακόσμηση των προσόψεων των καταστημάτων).
- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (επετειακό λεύκωμα 100ετηρίδας).
- Σύλλογος Υπαλλήλων Εθνικής Τραπέζης (ημερολόγιο 2016).

Εκδόσεις/δημοσιεύσεις προσώπων ή φορέων με υλικό από το Φωτογραφικό Αρχείο

- Thomopoulos, Elaine. *The History of Greece*. ABC-CLIO LLC: Santa Barbara (California), 2012. Print and e-book.
- Γκίκα Έλενα και Μπελογιάννη Μαίρη (επιμ.). *150 χρόνια Βαρβάκειο. Η σχολική ζωή σε ένα ιστορικό σχολείο*. Βαρβάκειο Ίδρυμα: Αθήνα, 2013.
- Φεσσά-Εμμανουήλ, Ελένη. *Αριστοτέλης Ζάχος και Josef Durm*. Ποταμός: Αθήνα, 2013.
- Καραπάνου, Άννα (επιμ.) «*η δημοκρατία δικαίω ουδέποτε κατελύθη*»: η αποκατάσταση της δημοκρατίας, 40 χρόνια. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων: Αθήνα, 2014. (κατάλογος έκθεσης).
- Solour. *Αίβαλί*. Κέδρος: Αθήνα, 2014 (graphic novel)
- Smouha, Richard, et al. *The Smouha City Venture: Alexandria 1923-1958*. 2014.
- Χατζηγεωργίου, Νίκος-Κομνηνός *FIX HELLAS, Μια Ιστορία 150 Χρόνων, 1864-2014*. Ολυμπιακή Ζυθοποιία Α.Ε.: Αθήνα, 2014.
- Τσίργιαλου, Αλίκη. *Ελληνικές Θάλασσες*. Μουσείο Μπενάκη / Μέλισσα: Αθήνα, 2014. (κατάλογος έκθεσης)
- Κολώνας, Βασίλης. *Η Θεσσαλονίκη εκτός των τειχών: εικονογραφία της συνοικίας των Εξοχών (1885-1912)*. University Studio Press: 2014.
- Κρατώντας ζωντανή την παραγωγική ιστορία του τόπου: δίκτυο μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς. ΠΙΟΠ: Αθήνα, 2014.
- Ποταμιάνος, Νίκος. *Οι νοικοκυραίοι: μαγαζάτορες και βιοτέχνες στην Αθήνα, 1880-1925*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης: Αθήνα, 2015.

- Νταλαχάνης, Άγγελος. *Ακυβέρνητη παροικία: οι Έλληνες στην Αίγυπτο από την κατάργηση των προνομίων στην έξοδο, 1937-1962*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης: Αθήνα, 2015.
- Γιάννης Ρίτσος και Μέλπω Αξιώτη. *Καταραμένα κι ευλογημένα χαρτιά – σπαράγματα αλληλογραφίας (1960-1966)*. Μαίρη Μικέ (επιμ.). Άγρα: Αθήνα, 2015.
- Hanoosh, Michèle. “Practices of photography: Circulation and Mobility in the Nineteenth-Century Mediterranean.” *History of Photography*, 40: 1 (2016), pp.3-27.
- Myrivilis, Stratis. *La Vie dans la tombe*. Les Belles Lettres : Paris, 2016.
- Tsesmeloglou, Kiriaki. *Icônes : Trésors de Réfugiés*. Château des Ducs de Bretagne/Musée d’Histoire de Nantes : 2016 (κατάλογος έκθεσης).
- Polychronopoulou, Olga et René Treuil. “Nous avons rêvé la Grèce : Représentations et idéalisations de l’héritage hellénique.” *Travaux de la Maison de l’Archéologie et de l’Ethnologie*, vol. 22. Editions de Boccard : Paris, 2016.
- Αδάμ-Βελένη, Πολυξένη κ.ά. *Ραιδεστός-Θεσσαλονίκη: Αρχαιότητες σ’ ένα ταξίδι προσφυγιάς*. Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη, 2016.

Ντοκιμαντέρ με υλικό από το Φωτογραφικό Αρχείο

- Ηλιού, Μαρία. *Σμύρνη*. Πρωτεύας: Αθήνα, 2012. (συνοδεύτηκε από ομώνυμο λεύκωμα, σε συνεργασία με τον Αλέξανδρο Κιτρορέφ).
- Σπετσιώτης, Τάκης. «Ναπολέον Λαπαθιώτης». *Εποχές και Συγγραφείς*.

4.5 Τμήμα εφήμερων

Δανεισμός εφήμερων τεκμηρίων και εντύπων σε εκθέσεις:

- Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (3η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, Σεπτέμβριος 2011-Ιανουάριος 2012): Εφημερίδες της δεκαετίας του 1940.
- Πανεπιστήμιο Πατρών, «Τέχνη και Τεχνολογία», 28/11/2012-25/1/2013.
- Alpha Bank, «Επιτοίχια ημερολόγια 1925-1997» (εφήμερα τεκμήρια).
- Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, «Η εκδοτική δραστηριότητα στα χρόνια του Καβάφη, Αλεξάνδρεια 1863-1933» (εφημερίδες και περιοδικά).
- Βιβλιοθήκη της Βουλής, «Η αποκατάσταση της δημοκρατίας, 40 χρόνια», Ιούνιος 2014-Νοέμβριος 2016 (εφημερίδες, περιοδικά).
- Παραχώρηση ψηφιακού εποπτικού υλικού και παραχώρηση δικαιώματος χρήσης αυτού στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς για μόνιμη έκθεση στο «Μουσείο Μαστίχας Χίου».
- «Υπνος project», Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, 18/4 – 19/6/2016: εφήμερα και περιοδικά.
- «GR80s, η Ελλάδα του Ογδόντα στην Τεχνόπολη»: Τύπος (πρωτοσέλιδα της εφημερίδας *Αυριανή*) και μεγάλος αριθμός εφήμερων (κυρίως πολιτικά / εκλογικά τεκμήρια).

Από τη συλλογή των εφήμερων και από τη συλλογή του Τύπου χρησιμοποιήθηκε υλικό για κινηματογραφικές και τηλεοπτικές παραγωγές όπως η «Μικρά Αγγλία» του Παντελή Βούλγαρη, παραγωγές της ΕΡΤ, του Αρχείου Οπτικής Επικοινωνίας, της View Master Films κ.ά.

4.6 Βιβλιοθήκη

Η βιβλιοθήκη του ΕΛΙΑ έχει σταθερή συνεργασία με φορείς όπως το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, η Εθνική Βιβλιοθήκη, η Βιβλιοθήκη της Βουλής, η Βιβλιονέτ, η Εταιρεία Συγγραφέων, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, η Φιλοσοφική Σχολή του ΕΚΠΑ, η Σχολή Καλών Τεχνών, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας κ. ά.

Πεδία συνεργασίας:

- Ανταλλαγή ψηφιοποιημένου υλικού, διπλών βιβλίων με άλλες βιβλιοθήκες και φορείς.
- Παραχώρηση διπλών βιβλίων σε δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες.
- Συνεργασίες για την καλύτερη αξιοποίηση και προσβασιμότητα του υλικού. Ενδεικτικά αναφέρεται η βάση αποδελτίωσης των ημερολογίων του ΕΛΙΑ που εντάχθηκε στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) και η συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής για την ψηφιοποίηση μέρους των σχολικών βιβλίων 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Από τα 4.000 βιβλία που ψηφιοποιήθηκαν τα 2.000 βρίσκονται στη βιβλιοθήκη μας, ενώ 950 από αυτά είναι μοναδικά.
- Συνεργασία με τη βιβλιοθήκη της ΕΣΗΕΑ όπου το προσωπικό της Βιβλιοθήκης συμμετείχε συμβουλευτικά για την οργάνωση της βιβλιοθήκης τους. Παρόμοια συνεργασία πραγματοποιήθηκε με το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, την Ένωση Σμυρναίων και το Λύκειο Ελληνίδων.

Υλικό της βιβλιοθήκης του ΕΛΙΑ χρησιμοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, στις εκθέσεις: «Σκοτεινή επταετία 1967-1974: η δικτατορία των Συνταγματαρχών» (Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων 2014), «Φώτης Κόντογλου, από τον Λόγο στην Έκφραση» (Μουσείο Μπενάκη 2015-2016), «Υπνος Project» (Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, 2016), «GR 80s, η Ελλάδα του Ογδόντα στην Τεχνόπολη» (Τεχνόπολις, 2017).

4.7 ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης

Το ΕΛΙΑ οργάνωσε ή συμμετείχε στις παρακάτω εκδηλώσεις:

- Εκδήλωση θεάτρου σκιών με τίτλο «Γητεμένες (Las Incantadas) Οι καλοκυράδες της Αγοράς» το καλοκαίρι του 2012 με το θέατρο σκιών του Γιάννη Χατζή και μουσική συνοδεία με τον Θωμά Κοροβίνη
- Έκθεση του ΜΙΕΤ στη βίλα Καπαντζή (Φθινόπωρο 2012-άνοιξη 2013) και έκδοση του ΜΙΕΤ (Γιάννης Στεφανίδης, Γιάννης Επαμεινώνδας, *Η δύση της Ανατολή. Θεσσαλονίκη 1870-1912: Τα χρόνια του μετασχηματισμού*). Το κυρίως υλικό της έκθεσης προερχόταν από τη σημαντική συλλογή ψηφιοποιημένων καρτ-ποστάλ του Άγγελου Παπαϊωάννου που δωρίθηκε στο ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης.
- Εκθέσεις του ΜΙΕΤ στη βίλα Καπαντζή (άνοιξη - καλοκαίρι 2014 και καλοκαίρι 2015) και έκδοση του ΜΙΕΤ (Γιάννης Επαμεινώνδας, *Θεσσαλονίκη 1863-1873, Οι παλαιότερες φωτογραφίες Οι πρώτοι χάρτες της περιοχής σταθμού και λιμανιού*). Δύο από τις τρεις παλαιότερες φωτογραφίες προέρχονται από τη συλλογή Γιώργου Δέλλιου που βρίσκεται στο ΕΛΙΑ Θεσσαλονίκης.
- Εκδήλωση μνήμης προς τιμή του ποιητή Ανέστη Ευαγγέλου και έκθεση τεκμηρίων από το αρχείο του, με αφορμή την παραχώρηση του αρχείου στο ΕΛΙΑ και τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων από τον θάνατό του (Νοέμβριος 2014) στο βιβλιοπωλείο του ΜΙΕΤ στη Θεσσαλονίκη.

- Εκδήλωση με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αρχείων (9 Ιουνίου 2015). Το ΕΛΙΑ άνοιξε τους χώρους του για το ευρύ κοινό προσκαλώντας το σε μια γνωριμία με τον χώρο των αρχείων και τη δουλειά του.
- Εκδήλωση μνήμης με τίτλο «Κλείτος Κύρου, Δέκα χρόνια απουσίας» με αφορμή τα δέκα χρόνια από το θάνατο του ποιητή Κλείτου Κύρου (Απρίλιος 2016). Σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Θεσσαλονίκης και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού. Με αφορμή την εκδήλωση το ΜΙΕΤ εξέδωσε το έντυπο Κλείτος Κύρου, *Επτά ανέκδοτα νεανικά ποιήματα (1943-1946) από το αρχείο του Κλείτου Κύρου στο ΕΛΙΑ του ΜΙΕΤ στη Θεσσαλονίκη*, Επίμετρο Γιώργος Κουμαρίδης.
- Εκδήλωση στον χώρο του ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αρχείων (9 Ιουνίου 2016) με τίτλο «Τρία Αρχεία μιλούν για Σχολεία της πόλης» σε συνδιοργάνωση με το Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας (ΙΑΜ) και το Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς (ΑΧΑΚ). Για την εκδήλωση αναζητήθηκαν ίχνη της παρουσίας τεσσάρων ιστορικών σχολείων της Θεσσαλονίκης στις συλλογές των τριών φορέων και έγινε παρουσίαση του υλικού αυτού με προβολή, σχολιασμό και χρόνο για συζήτηση.
- Σεμινάριο Γαλλικής Σχολής με συμμετοχή του ΜΙΕΤ Θεσσαλονίκης.